

Izrael vs. USA vs. Írán: Co se děje na Blízkém východě

 infokurýr.cz/n/2024/09/08/izrael-vs-usa-vs-iran-co-se-deje-na-blizkem-vychode

kurýr

8. září 2024

Pokud bylo hlavním účelem sankcí Washingtonu vůči Íránu vynutit si změnu režimu v Teheránu a ochromit schopnost země ovlivňovat geopolitiku na Blízkém východě, pak se nic z toho nestalo. Nedávné události spíše ukazují, že se Írán chová jako země, kterou Izrael neodrazuje ani je pod nesmírným ekonomickým a vojenským tlakem Washingtonu. V reakci na izraelskou vraždu Ismaela Haniyeha v Íránu úřadující ministr zahraničí Ali Bagheri prohlásil, že Írán „přiměje agresivní izraelský režim zaplatit cenu za svou agresi legitimní a rozhodnou akcí“. To je v kontrastu s tím, co západní politici nedávno říkali ohledně Íránu, totiž že pokud by Teherán chtěl provést odvetu, už by to udělal. Ale to není pravda. Událostí v regionu je mnohem víc, než se na první pohled zdá. Pojdme to řešit.

Velký obrázek

Podívejme se na větší obrázek. Bezprostředně po izraelském úderu, který zabil vůdce Hamasu, začalo v Dauhá nové kolo rozhovorů o příměří v Gaze, přičemž vysocí američtí představitelé, včetně ministra zahraničí, vyjádřili naději na konečný úspěch. Pokud Írán nezaútočil na Izrael přímo, jediným vysvětlením je přání Teheránu nerozšiřovat válku. (Nezapomínejme, že Írán již dříve přímo napadl Izrael.)

Až donedávna Izrael – nebo konkrétně Netanjahuova vláda – vykolejila jakákoli jednání o příměří. Pokud Netanjahu přistoupí na formuli příměří, mohla by to pro něj být politická noční můra. Příměří by vyvolalo nejen otázku vnitřního vyšetřování v Izraeli s cílem určit odpovědnost za neschopnost předvídat – a zabránit – útokům ze 7. října (které by mohly nevyhnutelně padnout na Netanjahuova

ramena), ale korupční případy proti Netanjahuovi nejsou zdaleka dokončeny. Stále mu může hrozit odsouzení a trest odnětí svobody. Za tímto účelem Netanjahu dokonce uvádí Spojené státy do rozpaků.

Přestože Biden sám potvrdil, že všechny strany zapojené do vyjednávání o příměří v pásmu Gazy – zejména Izrael a Hamas – by se měly zdržet vzájemných útoků, aby neohrozily rozhovory, Netanjahu nařídil další nálet na centrální město Deir al- Balah v pásmu Gazy zabil nejméně dvě desítky lidí.

Je Írán rozdělený?

Ponecháme-li stranou spekulace, mnoho politických analytiků na Západě, včetně samotného Izraele, se snažilo poukázat na skutečnost, že Írán neučinil odvetu proti Izraeli kvůli vnitřním rozporům. Nový prezident Masoud Pezeshkian má prý velké neshody s íránskými revolučními gardami a nejvyšším vůdcem. Tyto rozdíly existují, protože Masoud je umírněný politik, který se raději přiklání k Západu, než aby mu odporoval. Masoud taková gesta skutečně dělal. V nedávném článku, který Masoud napsal pro *Tehran Times*, naznačil svou ochotu vést rozhovory s Evropou. Řekl: „...Těším se na konstruktivní dialog s evropskými zeměmi, abychom uvedli naše vztahy na správnou cestu, založenou na zásadách vzájemného respektu a rovnosti. Evropské země by měly uznat, že Íránci jsou hrdým národem, jehož práva a důstojnost již nelze přehlížet. Vyzval také USA, aby se „poučily z chybných úsudků minulosti a přizpůsobily tomu svou politiku“.

Je to ale důkaz rozdělení v Íránu? Ve skutečnosti je hrubým nesprávným odhadem situace v Íránu interpretovat touhu zlepšit vztahy se Západem jako náznak „rozkolu“. Pokud by byl Írán vnitřně rozdělen a Masúd a nejvyšší vůdce táhli různými směry, je těžké popřít, že parlament, v němž dominují zastánci tvrdé linie loajální k nejvyššímu vůdci, by neschválil celý Masúdův seznam ministrů. Masúdův seznam jmen jeho 19 ministrů schválil parlament s

neobvyklou shodou. A to i přesto, že na seznamu je hned několik moderátorů. Schválení je důkazem politického konsenzu uvnitř Íránu – něco, co by Izrael a Washington měly brát vážně.

Vnitřně jednotný režim by mohl představovat mnohem větší hrozbu pro izraelské a americké zájmy než vnitřně rozdělený režim, který postrádá konsenzus a schopnost vyvinout plně koordinovanou strategii. Je proto těžké popřít, že jediným důvodem, proč Írán neučinil odvetu proti Izraeli, je jeho touha dát rozhovorům o příměří vážnou šanci, aby se zabránilo dalším vraždám nevinných Palestinců.

Tato situace však nemusí být nutně považována za hrozbu. Pokud by ve Washingtonu a Jeruzalémě převládlo více rozumu, mohli by této situace využít k zahájení smysluplných jednání s Íránem – nejen v rámci probíhajících rozhovorů o příměří v Gaze, ale také pro diskuse o geopolitice v regionu, včetně íránského jaderného programu. V této souvislosti stojí za to zdůraznit, že Masúd ve svém článku kategoricky prohlásil, že íránská obranná doktrína nepočítá s jadernými zbraněmi.“ Tento článek napsal v červenci. Skutečnost, že na konci srpna získal plnou podporu parlamentu, ukazuje, že celý íránský režim za ním v této otázce stojí. Osoby odpovědné ve Washingtonu a Bruselu to musí vzít na vědomí, aby obnovily vztahy s Íránem.

Kdo je skutečným viníkem?

Zásadní otázka však zní: Jak ovládáte Izrael? 25. srpna Izrael provedl takzvaný preventivní úder proti Hizballáhu v Libanonu, což je další provokace, která by mohla vyvolat silnější reakci Íránu. Na oplátku Hizballáh vypálil stovky raket na Izrael. Podle izraelských zdrojů měl úder zabránit Hizballáhu v útoku na Izrael. Otázka však zní: Mohl by Izrael podniknout taková dobrodružství s přímou či nepřímou podporou Washingtonu? Washington vedl jednání o příměří neúspěšně. Ve Spojených státech je otázka podpory Izraele ohledně Gazy klíčovým tématem prezidentských voleb. Důvodem,

proč toto téma získalo tak velký význam, je neschopnost – a neochota USA – vyvinout dostatečný tlak na Izrael, aby ukončil svou válku. A co víc, Bidenova administrativa dosud nepodnikla žádné kroky k ukončení izraelského vyzbrojování neozbrojeného obyvatelstva v Gaze. Izrael pod Netanjahuem se nadále chová jako vzteklý pes jen proto, že mu to Washington dovolí. Íránská zdrženlivost si však zaslouží potlesk. Ale tato neochota nevydrží.

Napsal Salman Rafi Sheikh